

ПОДАТКОВІ КАНКУЛИ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Городецька Т.Е., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний університет сільського
господарства імені Петра Василенка*

Суттєві зміни, що відбуваються у світовій економіці та національних економічних системах у зв'язку з епідемією коронавірусу, вимагають антикризової допомоги з боку держави. Соціально-економічна стабільність держави має гарантуватися передусім ефективністю функціонування самої економіки, її фінансової сфери водночас із захисними заходами, що здійснюються державою.

Державна політика щодо забезпечення фінансової стійкості країни в умовах кризових явищ має формувати єдиний збалансований комплекс заходів, спрямованих на гарантування соціально-економічної стабільності країни, а також нейтралізацію їх впливу. В реаліях сьогодення держава має різні форми підтримки суб'єктів господарювання (податкові пільги, додаткове фінансування, податкові канікули та інші).

Провівши аналіз різних форм та обсягів державної підтримки господарської діяльності в Україні, група науковців, що займалася питаннями гармонізації системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС, дійшла висновку, що найбільш поширеною формою підтримки промислового і регіонального розвитку є встановлення податкових пільг. Аналогічний підхід застосовувався до більшості заходів горизонтальної підтримки, що, на думку вчених, можна пояснити тим, що в умовах постійного дефіциту бюджету надання податкових пільг сприймається як більш-менш нейтральний варіант, оскільки це безпосередньо не впливає на державний та регіональні бюджети на момент ухвалення відповідного рішення [1, с. 161].

Інструментами реалізації податкових пільг є: повне складання податкових зобов'язань на певний період (податкові канікули), знижений розмір податкової ставки, вирахування (знижки) з податкової бази, звільнення окремих об'єктів від оподаткування [2, с. 912].

Порівняно з іншими формами державної підтримки суб'єктів господарювання, застосування податкових канікул має низку переваг, оскільки не потребує безпосереднього виділення бюджетних коштів, а передбачає уступку державою частини своїх доходів. Натомість, створюються умови для підтримки суб'єктів підприємництва, які втратили можливість здійснювати діяльність частково або виділити діяльності підпад під заборону на час карантину.

Однак з іншого боку, необхідно враховувати втрати бюджетів, насамперед місцевих, при розрахунку фінансової допомоги (виплат) окремим категоріям громадян або суб'єктам господарювання.

Верховна Рада України прийняла за основу та в цілому законопроект 3220 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID – 19)».

Законопроект передбачає:

- з 1 березня по 30 квітня звільнено від плати ЄСВ всіх ФОПів та тих, хто провадить незалежну професійну діяльність;
- тимчасово скасовуються штрафи та пеня за несвоєчасну або неповну сплату ЄСВ, а також несвоєчасне подання звітності по ЄСВ;
- скасовується податок на комерційну нерухомість та землю;

– звільнення від штрафів (з 1 березня по 31 травня бізнес звільняється від основних штрафів та пені за порушення податкового законодавства). Виняток: ця норма не буде стосуватися порушень по сплаті ПДВ, акцизів та ренти;

– встановлено мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок з 18 березня по 31 травня 2020 року;

– на 3 місяці відтерміноване обов'язкове введення РРО (реєстраторів розрахункових операцій) для всіх категорій «спрошених»;

– до 1 липня 2020 року подовжено термін подання річної декларації про майновий стан і доходи;

– не нараховується та не стягується плата за землю; звільняються від оподаткування об'єкти нежитлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.

– пільги для громадян (з 1 березня по 30 квітня): звільнення від штрафів та пені за прострочення виплат за споживчими кредитами; допомога тим, хто захворів на коронавірус або перебуває на самоізоляції [3].

Отже, держава зменшує податкове навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності під час дії карантину у зв'язку обмеженням здійснення окремих видів діяльності з метою підтримки певних галузей господарювання шляхом застосування особливого податкового пільгового механізму – податкових канікул.

Слід зазначити, що податкові канікули, як форма податкових пільг, не є елементом оптимальної податкової системи, оскільки спричиняють ефекти заміщення видів діяльності, яким надаються пільги, видами діяльності, на які не розповсюджується пільговий режим оподаткування, тобто спричиняють надлишковий податковий тягар.

Водночас за сучасних умов податкові канікули для малого бізнесу є економічно обґрунтованими і доцільними, оскільки пільги використовуються і як знаряддя проведення певної економічної політики – підтримки пріоритетних галузей та видів діяльності.

Отже, з позицій економічної теорії податкові пільги є виправданими, якщо вони дозволяють долати «провали ринку». Податкові пільги можуть використовуватись також як інструмент нейтралізації викривлень, породжених деформуючими податками, якщо деформації від застосування пільг є меншими, ніж деформації, що є наслідком стягнення податку [4, с. 127].

Запровадження податкових канікул для малого та середнього бізнесу було збалансованим кроком не тільки із загальними змінами інституційного середовища у глобальному та національному вимірі, а й встановило рівновагу у співвідношенні формальних і фактично існуючих неформальних правил у малому бізнесі, внаслідок чого зникли підстави для соціальних протестів та опортуністичної поведінки реальних підприємців.

Таким чином, податкові канікули є однією з форм державної підтримки (допомоги) для суб'єктів господарювання, а також стабільним засобом, умови, порядок та підстави застосування якого врегульовані на законодавчому рівні.

Перелік посилань:

1. Звіт про результати дослідження державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=120932&schema=main> (дата звернення: 24.04.2020)

2. Антохова О. Ю. Механізм реалізації податкової політики в сучасній Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 910–913.

3. Податкові канікули: для ФОПів і бізнесу ввели послаблення на час карантину. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/467102/podatkovikantikuly-dlya-fopiv-i-biznesu-vvely-poslablennya-na-chas-karantynu> (дата звернення: 24.04.2020).

4. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації / О. М. Алимов та ін. ; за заг. ред. А. І. Даниленка. Київ : Фенікс, 2008. 468 с.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

*Дем'яненко К.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Семеняка Т.В.
Криворізький національний університет*

Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією. З одного боку, податки – фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки – знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп [3].

Розвиток вітчизняної податкової системи, у тому числі й оподаткування прибутку підприємств, відбувалося у шість етапів (таблиця 1).